

דף פט.

עין משפט א.

הור"מ סימן לח סעיף א

א. עדים שהעידו באחד שחייב לפלוני כך וכך, ובאו שניים אחרים ^ז והכחישום או הזימום הרי זה פטור.

ב. עדים שהעידו בבי"ד באחד שחייב לחבירו מנה, ואח"כ באו ואמרו העדנו שקר, עדותם הראשונה קיימת, דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד, אבל נאמנים הם לגבי עצמם ^ח לשלם לו כל מה שהפסידוהו.

הגה: ג. היום אין דנים דין עדים זוממין משום שהוא קנס, ואין דנים דיני קנסות, מ"מ נפקא מינה ^ט שהעד זומם נפסל להעיד.

עין משפט ב.

אה"ע סימן פה סעיף ז

ז. יב. באו לידה הנכסים אחר שנישאת מירושא ממקום אחר, או ^י במתנה, או ^כ שחבלו בה ונתנו לה חלקה בכושטה, או פגמה בכתובתה, דינם כנ"מ ואוכל הבעל פירות ואין לו עליהם אחריות.

ז. בהכחשה שניהם נפסלים לעדות שמעידים עליה, וכשרים שניהם לעדויות אחרות, אלא שכל כת באה בפני עצמה ומעידה. אבל בעדי הזמה, הראשונים נפסלים והאחרונים כשרים לגמרי, וטעם הדבר כיון שהשניים מעידים על גוף העדים באומרם עמנו הייתם והו"ל כאילו העידו על שניים שחיללו שבת, או הרגו הנפש, אף כאן בהזמתם מעידים עליהם שעדותם שקר, ואז הראשונים אינם נאמנים לומר לא עשינו, עכ"ל הסמ"ע בס"ק א'. ועיין בס"י ל"ד.

ח. מ"מ יכול התובע לומר אין לי עסק אלא עם הנתבע, והוא יחזור על העדים. כ"כ בסמ"ע ועיין בש"ך מה שהאריך בדין זה. ודין זה חוזר על עצמו בסימן ל ס"ב עיי"ש. ט. והש"ך כתב שיש עוד נפ"מ לענין אם תפס מן הזוממין מה שחייבים מתורת קנס לא מוצאים ממנו, וכן אם כבר שילם והלך התובע למדינת הים שחייבים העדים לשלם מתורת גרמי, וזהו דוקא בעדים זוממין אבל לא בהכחשה דאולי האמת איתם. נתיבות ס"ק ב'.

י. היינו קיבלה המתנה מאחרים ואע"ג דמה שקנתה אשה קנה בעלה במציאתה, מ"מ במתנה קנתה דעל דעת זה נתן הנותן, ואם יתנה הנותן דאין לבעלה במתנה זו גם פירות אין הבעל רשאי לאכול פירות. ח"מ ס"ק ט"ו. ועיין בסעיף י"א בשו"ע. והוא שהתנה בגוף המתנה. ועיין בכתובות ס"ה ע"ב במשנה וע"ט ע"א.

כ. היינו חבלו בה אחרים אבל בעלה שחבל בה ושילם אין לו בזה פירות, כ"כ הח"מ.

יג. מכרה כתובתה או נדונייתה, או נתנה מתנה לאחר לפני שנישאת כדי להבריה מבעלה, אע"פ שאינה מתנה כי נתנה ע"מ להבריה אין הבעל אוכל פירות, וכן הבעל שנתן מתנה לאשתו בין קרקע או מטלטלין קנתה, ^ל ואין הבעל אוכל פירות אלא דינם כצ"ב.

יד. ^מ מה שנתן הבעל לאשתו הגם שאין לו בהם פירות ^א אינה יכולה למכור או לתת אלא זה שלה עד שתמות וירשנה, והפירות שיוצאין לה ממנה דינם כנ"מ וימכרו וילקח בהם קרקע, והוא אוכל פירות.

אה"ע סימן פו סעיף ג

עין משפט ג.

ז. אבדה הכתובה או ^ס מחלה לו, צריך לכתוב לה אחרת ^ע בעיקר הכתובה, דאסור לשהות איתה אפי' שעה אחת בלי כתובה.

ח. ^{הגה:} במקום שאין מגרשין אשה ^פ בע"כ, כגון אחרי חדר"ג או מכח מנהג

^ל. בד"א שנתן לה בנשואה אבל מה שנתן לה בעודה ארוסה ונשא אותה אוכל פירות דכיון שנישאת זכה כ"פ בשו"ע, ואפי' התנה עמה בעודה ארוסה בין קודם הנישואין בין לאחר הנישואין כ"כ הטור מהרמ"ה.

^מ. אם לא שהתנה עמה שתוכל לתת או למכור כלומר שפירש כן כדי שלא יוציא מהלקוחות אח"כ שקנו ממנה, ויש אומרים שבעינין שיפרש דאף לאחר מיתה אין לו בהם כלום ורק אז יכולה למכור, כ"כ הח"מ.

^נ. והב"ש כתב דיכולה לשלם בזה חוב שלווה אפי' אחר שנישאת.

^ס. מרמי בר חמא דף נ"ו ע"ב. ובמחלה לו בעינין שתכתוב לו התקבלתי כתובתי, כך כתב המרדכי, דכל זמן שהיא תחתיו יכולה לומר לו משחקת כך. אך הר"מ בפ"ו מה' אישות פסק דאינה צריכה קנין למחילתה ולא עדים כשאר המוחלין, כ"כ בח"מ, ומדינא דעת הר"מ והשו"ע דלא מהני מחילה זו אף בכתבה לו, חוץ מבשעת גירושין דמהני מחילה בלא קנין כמבואר בס' ק"ה.

וכתב הב"ש דמה שלא מועיל מחילה שלא בשעת גירושין היינו בעיקר הכתובה, אבל בתוספת מהני מחילה עיין בב"ש ס"ק י'.

^ע. ודוקא במחלה אבל באבדה צריך לכתוב כל הסכום כמו שהיה בראשונה כ"כ בח"מ, והב"ש כתב במחלה שיכתוב לה אחרת, דהיינו ק' דבעולה היא, ומ"מ מנוסח שטר המחילה בסעיף ו' לא משמע כן כ"כ הב"ש, ואולי מה שלא משמע כן הוא משום דלהר"מ והשו"ע לא מהני כלל מחילה, ומקיימה וא"כ יש לה ר', ואפי' דמהני המחילה על הזמן הראשון כלפי השעבוד, כמו שכתב בשי למורא דאסור לשהות את אשתו אפי' שעה בלי כתובה. דקימ"ל כר"מ בגזרותיו בכתובות נ"ז ע"ב.

^פ. או מאנס אשה בתולה דאין לה כתובה כלל, כמבואר בשו"ע סי' קע"ז סעיף ג' ובפ"ת שם, והרמ"א דימה דין זה למאנס את הבתולה דמן התורה לא יכול לשלחה כל ימיו, אך הב"ש והח"מ העירו דשאני איסור דאורייתא מאיסור דרבנן שזה מכח חרם, ע"ש, וגם

או שבועה, היה מקום להקל^ז בלא כתיבת הכתובה אלא שאין המנהג כן.

אח"ע סימן קה פעיף א

א. יכולה האשה למכור או למחול כתובתה לבעלה^ק או לאחר, כלומר על הצד שזה יגיע לה בין אם תגרש או שתתאלמן, אבל אם מחלה או מכרה לבעלה, אסור להשהותה שלא תהיה קלה בעיניו, אלא^ר יכתוב לה עיקר כתובה אחרת אם ירצה להשהותה.

חור"מ סימן תכד פעיף י

יא. האשה שחבלה בבעלה אם היה לה תוספת כתובה או נכסי מלוג או צ"ב מחייבים אותה למכור לבעלה בטובת הנאה וגובה ממנה אם רוצה הבעל^ש, ואם רצה לגרשה^ת ולגבות ממנה הכל גובה, ואם לא היה לה אינה יכולה למכור לו עיקר כתובתה שאסור לאדם לשהות את אשתו שעה אחת בלא כתובה, אלא אם רצה הבעל כותב עליה שטר בדמי החבלה או מגרשה ונוטל מכתובתה הראוי לו.

הגה: ואם החבלה כפי כתובתה ממש הרי מוכרת כתובתה לבעלה ומשלמת לבעלה דמי החבלה, ולא חיישינן שמא תהיה קלה בעיניו^א להוציאה

המ"ל בפ' י' מה' אישות הלכה י' הביא ראייה מהר"ן דלא כהרמ"א, וא"כ אף במקום חדר"ג ואבדה יש לכתוב כתובה שניה.

צ. ואפי' באבדה המנהג גם אחרי חדר"ג לכתוב שניה וכנ"ל.

ק. מבריתא בב"ק פ"ט ע"א. דבאחר לא שייך שתהיה קלה בעיניו כיון שהוא יצטרך לשלם לאחר אם יגרשנה.

ר. אבל כל זמן שלא כתב לה אחרת ומת או גירש, אין לה כתובה כלל, כ"כ הח"מ.

ש. שם בב"ק פ"ט ע"ב.

ת. היינו מדינא דגמ' שיכול לגרשה בע"כ אבל אחרי חדר"ג או גם לאלה שאין להם חדר"ג אם יש מנהג או מכח השבועה שאינו יכול לגרשה בע"כ, אינו יכול ודאי ג"כ כאן לגרשה בע"כ כדי שיגבה דמי חבלתו.

א. שאף אם לא תמכור לו הרי לא ימנע מלגרשה בגלל חיוב הכתובה שהרי חייבת לו סכום הכתובה נגד החבלה, לא כן אם הכתובה מרובה מסכום החבלה אין אומרים

שהרי אם ירצה יוכל לגרשה ולגבות בחבלתו.

עין משפט ד.

הו"מ פימן פו פעיף כג

בג ל. המוכר שטר חוב לחבירו כדינו וחזר ומחלו ^ב מחול, מיהו אין הלוקח ^ג מחוייב להחזיר ללוה שטרו, ויש חולקין שחייב להחזירו. ^ד ואפי' התנה עמו שלא יוכל למחול לאו כלום, ואם מחלו מחול, ותקנת מקבל או קונה שטר חוב זה, שיפייס הלוה שיעשה לו ^ה שטר אחר על שמו, או יקבל הלוה עליו בקנין או בהודאה בפני עדים שזקפו עליו במלוה לקונה, או למקבלו במתנה, ושוב לא יוכל למחול המלוה.

בג לא. אפי' היורש של מוכר השטר ^ו יכול למחול ללוה, ומיהו אינו יכול למחול לעצמו כדי להפסיד ללוקח, כיצד? ראובן הלוה לבנו בשטר והבן מכרו לשמעון, ומת ראובן לא יאמר הבן הואיל ואני היורש

שתמכור לו עיקר הכתובה בטובה הנאה דאילמלא המכר לא היה מוציאה כיון שכתובה מרובה מהחבלה. סמ"ע ס"ק י"ט.

ב. מימרא דשמואל בכתובות פ"ו, ואפי' יש נאמנות בשטר, ואפי' לא הגיע זמנו להפרע ואפי' פוסל כל העדים שיעידו על המחילה. והטעם כתבו הפוסקים משום דקנין שטרות מדרבנן ולא אלים הקנין כל כך, ולפי הפוסקים הסוברים דמכירת שטרות מן התורה מ"מ אינו יכול למכור רק שיעבוד נכסים, ושיעבוד הגוף של הלוה נשאר אצל המלוה, וכיון שהמלוה מחל שיעבוד הגוף שיעבוד נכסים ממילא נפקע.

וכתב הש"ך דאפי' אם ראובן יש לו שטר על שמעון ומכרו ללוי, ולוי חייב ג"כ לשמעון מ"מ ראובן יכול למחול ודלא כתשובת הרא"ש נתיבות ס"ק ס'.

ג. והש"ך כתב דמחוייב הוא להחזיר השטר ואפי' לדעת הרמ"א אם הלוה רוצה ליתן לו דמי שווי הנייר חייב להחזירו, שגופו של השטר של הלוה הוא.

ד. דאין המלוה יכול להתנות לבטל זכותו של לוח ואפי' סילק עצמו מכח החוב ההוא לגמרי, וריקן כל כוחו בשטר לקונה, אפי' הכי מחלו מחול.

ואפי' כתב לו תחילה דפוסל כל העדים שיעידו על המחילה ג"כ יכול למחול, ש"ך ס"ק ע"ט. והביא עוד מהרמב"ם פ"ו הלכות מכירה הלכה י"ג דאפי' הקנה לו השטר אגב קרקע יכול למחול.

ה. אין הכוונה שיחליף שטרו דא"כ יפסיד הזמן, אלא שיכתוב לו שאם ימחול המוכר לו מ"מ הוא חייב לשלם לו. וא"כ אם לא ימחול יגבה מזמן השטר הראשון, ואם הוא ימחול יגבה מזמן השני שכתב והתחייב לו הלוה, נתיבות ס"ק ס"ב.

ו. ואם היורש קטן ומחל, כתב המהרי"ק דהוי מחילה בטעות. הביאו הסמ"ע וכתב עליו הש"ך בס"ק פ' ששם איירי בסבור שהלוה פרע, וזה גם בגדול אבל בידע שלא פרע ומחל גם של קטן הוי מחילה, כמבואר בדברי התוס' ושאר פוסקים דקטן שהגיע לעונת פעוטות מחילתו מחילה בסי' רל"ה. ע"ש.

לאבי אוכל למחול לעצמי, ואין לי לשלם דבר גם מדינא דגרמי, שהרי לא כוונתי להזיק ללוקח אלא לפטור את עצמי, אלא בכה"ג^י פורע כל החוב ללוקח. ^ה ויש חולקים דאפי' לעצמו יכול למחול.

דף פט:

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן תכד סעיף י

י. **יא.** האשה שחבלה בבעלה אם היה לה תוספת כתובה או נכסי מלוג או צ"ב מחייבים אותה למכור לבעלה בטובת הנאה וגובה ממנה אם רוצה הבעל^ט, ואם רצה לגרשה^י ולגבות ממנה הכל גובה, ואם לא היה לה אינה יכולה למכור לו עיקר כתובתה שאסור לאדם לשהות את אשתו שעה אחת בלא כתובה, אלא אם רצה הבעל כותב עליה שטר בדמי החבלה או מגרשה ונוטל מכתובתה הראוי לו.

הגה: ואם החבלה כפי כתובתה ממש הרי מוכרת כתובתה לבעלה ומשלמת לבעלה דמי החבלה, ולא חיישינן שמא תהיה קלה בעיניו^כ להוציאה שהרי אם ירצה יוכל לגרשה ולגבות בחבלתו.

ז. **הגם** שבמחול שטר חוב אחרי שמכרו מחול, מ"מ צריך לשלם ללוקח כל החוב וכמו שפסק המחבר בסעיף ל"ב, קמ"ל כאן שלא נאמר כיון שהוא יורש מטעם שלא בא להזיק יהיה פטור לשלם ללוקח קמ"ל דאינו יכול למחול לעצמו, סמ"ע ס"ק נ"ט.

ח. שם בתוס' דף י"ט סוף ע"א וכתב הש"ך דגם ל"א דיכול למחול מ"מ צריך לשלם ללוקח אף שנתכוון רק לטובתו ולא להזיקו. נתיבות ס"ק ס"ה.

ואשה היושבת תחת בעלה כשמוחלת שטר אינה משלמת רק אחרי שנתגרשה, וקטן שמחל פטור מלשלם גם כשיגדל, כ"כ הש"ך.

ועיין בביאורים שהעיר דמ"מ לדעת הש"ך בס"ק כ"ט מחוייב לשלם כשיגדיל הכסף שקיבל ולא מכסף עצמו.

ט. שם בב"ק פ"ט ע"ב.

י. **היינו** מדינא דגמ' שיכול לגרשה בע"כ אבל אחרי חדר"ג או גם לאלה שאין להם חדר"ג אם יש מנהג או מכח השבועה שאינו יכול לגרשה בע"כ, אינו יכול ודאי ג"כ כאן לגרשה בע"כ כדי שיגבה דמי חבלתו.

כ. שאף אם לא תמכור לו הרי לא ימנע מלגרשה בגלל חיוב הכתובה שהרי חייבת לו סכום הכתובה נגד החבלה, לא כן אם הכתובה מרובה מסכום החבלה אין אומרים שתמכור לו עיקר הכתובה בטובת הנאה דאילמלא המכר לא היה מוציאה כיון שכתובתה מרובה מהחבלה. סמ"ע ס"ק י"ט.

עין משפט ג.ד.

אה"ע סימן קה סעיף ד

ד. ה. המוכרת כתובתה בין לבעלה בין לאחר, לא^ל הפסידה תנאי הכתובה.^מ אבל המוחלת לבעלה איבדה^נ תנאי הכתובה, ואפי"ס^ס נדונייתה אם אינה בעין איבדה, וי"א דלא איבדה נדונייתה אלא א"כ אמרה כל מה שכתוב בשטר הכתובה מחול לך.

עין משפט ה.

יו"ד סימן רסז סעיף לה

לח. מז. עבדים של צאן ברזל יוצאים בראשי אברים לאיש, אבל לא לאשה, ושל נכסי מלוג אין יוצאין לא לאיש ולא לאשה דהוי כשל שותפין.

ל. כתובות נ"ג ע"א דזוזי אנסוהו. ואפי' מכרה בבי"ד לא הפסידה אפי' שהיא חושבת שהפסידה, כי הלקוחות ירשו אותה, כ"כ הח"מ.

מ. וכלפי המזונות בחייה עיין בסי' צ"ג. ואין לומר דכבר זכו הבנות, דבמזונות שבשעת נישואין לא היו בעולם והוי מזכה דבר שלא בא לעולם לדשלב"ע, ולא דמי לסי' קי"ד, למתחייב לזון בת אשתו דאין פטור האם מועיל דשם כבר זכתה כי היתה בשעת נישואין, כ"כ הח"מ. והראב"ד תמה על דיעה זו כלפי מזון הבנות, והמ"מ הניח בצ"ע ועיין בסי' קי"ב סעיף א' ברמ"א שהביא דיעה זו.

נ. משא"כ במוכרת לא הפסידה שאני אומר זוזי אנסוה ע"כ לא פקע זכותה בתנאי הכתובה, כ"כ בט"ז.

ס. דעת הרמב"ן והרשב"א דנדוניא בכלל כתובה, אך דעת הרמב"ם פליג. וכתב הריב"ש דהיכא שזה לא בעין אף הרמב"ם יודה שזה בכלל כתובה, ועיין בח"מ, ודעת הרי"ו דלא איבדה נדונייתה היינו דעת המ"מ ברמב"ם ודלא כריב"ש ברמב"ם. ח"מ.